

Az arab földrajzi nevek helyesírásában a személynevek írására vonatkozó

szabályszerűségek érvényesülnek. Az arab földrajzi nevek helyesírásában a személynevek írására vonatkozó szabályszerűségek érvényesülnek. Így tehát a 19. század előtti időszakból ismert hagyományos neveket általában a klasszikus arab nyelv ejtési szabályai szerint írjuk át, az újabb keletű földrajzi nevek írásakor azonban már az egyes arab országokra jellemző ejtésforma alapján járunk el.

A klasszikus arab földrajzi nevek Vádi- (jelentése: 'völgy' vagy 'ideiglenes folyómeder') előtagjának írásmódja például nyelvünkben aszerint változik, hogy melyik arab országban található a kérdéses földrajzi alakulat, vagy hogy ott milyen ejtésformában használják. Ennek következménye, hogy a klasszikus arab Vádi- névelem helyett az algériai, a líbiai, a marokkói és a tunéziai földrajzi nevekben (azaz az észak-afrikai arab országokban) a Ved-, a szudániakban pedig a Vád- előtag szerepel. Az előző példához hasonlóan változhat a klasszikus alaknak számító Dzsebel- (jelentése: 'hegy, hegység') névelem ejtés-, illetve írásformája is. Az egyiptomi nevekben a Gebel- előtag terjedt el (pl.: Gebel-Szína, Gebel-Músza – mindkettő a Sínai-hegység neve), az észak-afrikai és a közel-keleti országok arab nyelvváltozatai viszont ez esetben a klasszikus alakhoz igazodtak, pl.: Dzsebel-et-Túr (az Olajfák hegyének arab neve), Dzsebel-Tubha (marokkói hegység) stb.

Annak ellenére, hogy a magyarban mára meghonosodott arab földrajzi nevek nagy részét – a személynevekhez hasonlóan – a szabályzattal összhangban írjuk, bizonyos esetekben az átírási szabályoktól eltérő, hagyományos alakjukban jegyezzük őket. Ezek az alakok többnyire megfelelnek az arab írásképeknek, az egyes nyelvváltozatokban található ejtésformáknak azonban nem. A megállapítás főként néhány arab ország és nagyváros névére vonatkozik, amelyek nem közvetlenül, hanem más európai nyelvek közvetítésével kerültek a magyarba. Nem szabályszerű, hanem ún. hagyományos alakban írjuk pl. Algír, Bejrút, Damaszkusz, Kairó vagy Tripoli nevét (az átírási szabályoknak megfelelő al-Dzsazaír, Bírút, Dimask, el-Káhira és Tarábulusz helyett), de Kuvait, Libanon és Szíria nevét (a szabályszerű Kvét, Lubnán, illetve Szúrija helyett) is. Úgyszintén hagyományos formának számít az Eufrátesz folyónév (az arab ejtésmód szerinti szabályos megfelelője az el-Forát vagy az el-Furát lenne), illetve Tunézia fővárosának, Tunisznak a neve (vö. Keleti nevek magyar helyesírása, 115.). S hagyományos alakban írjuk Kába, a mohamedánok szent köve megnevezését is (az átírási szabálynak s az arab írásképeknek a Kaaba felelne meg), Casablanca marokkói város nevét pedig nem is a magyar, hanem a francia íráshagyománynak megfelelően jegyezzük (arab neve: Dar al-Bajdá).

Az arab eredetű közszavak helyesírása sokkal egyszerűbb, mint a személy- és földrajzi nevéké. Esetükben a nem latin betűs írású nyelvekből átvett szavakra vonatkozó szabály (A magyar helyesírás szabályai, 205.) alapján járunk el, vagyis a magyarban szokásos kiejtésük szerint írjuk át őket, pl.: emír (= 'világi vagy egyházi muszlim vezető'), fellah (= 'szegény arab paraszt'), imám (= 'muszlim egyházi vezető' vagy 'előimádkozó'), kádi (= 'bíró, törvénytudó'), kávé, minaret, ramadán, sejk, számum (= 'sivatagi homokvihár'), tálib (= 'diák'), vezír (= 'tört. 'muszlim miniszteri rangú főhivatalnok') stb.

A magyarosan írt arab közszavakhoz és tulajdonnevekhez a magyar szavak toldalékolási szabályai szerint kapcsoljuk a további szóelemeket, pl.: sejket, Allahhal, Kadhafinak, Damaszkuszba, Tripoliból, eufráteszi stb.

MISAD KATALIN